

Kohti kestäväää turvallisuutta

Kokonaisturvallisuuden ennakointijärjestelmän kehittäminen

Winland-hankkeen Policy Brief III

ISBN painettu 978-952-60-3763-9

ISBN verkkojulkaisu 978-952-60-3764-6

Yhteiskunnan turvallisuusstrategia (YTS 2017) nostaa ennakkoinnin aiempaa vahvemmin varautumisen tueksi. Nopeasti muuttuvassa ja verkottuneessa maailmassa tämä on tärkeä muutos, mutta samalla herää kysymys siitä, miten ja millaisilla valmiuksilla kokonaisturvallisuuden toimijat toteuttavat ennakkointia. Selvitimme tammikuun ja syyskuun 2018 välisenä aikana kokonaisturvallisuuden ennakkoinnin kokonaiskuvaa tiiviissä yhteistyössä ennakkoinnin toimijoiden kanssa. Voit lukea lisää aiheesta raportista "*Kokonaisturvallisuuden ennakkoinnin kehittäminen Suomessa*" (<https://winland-tutkimus.fi/julkaisut>).

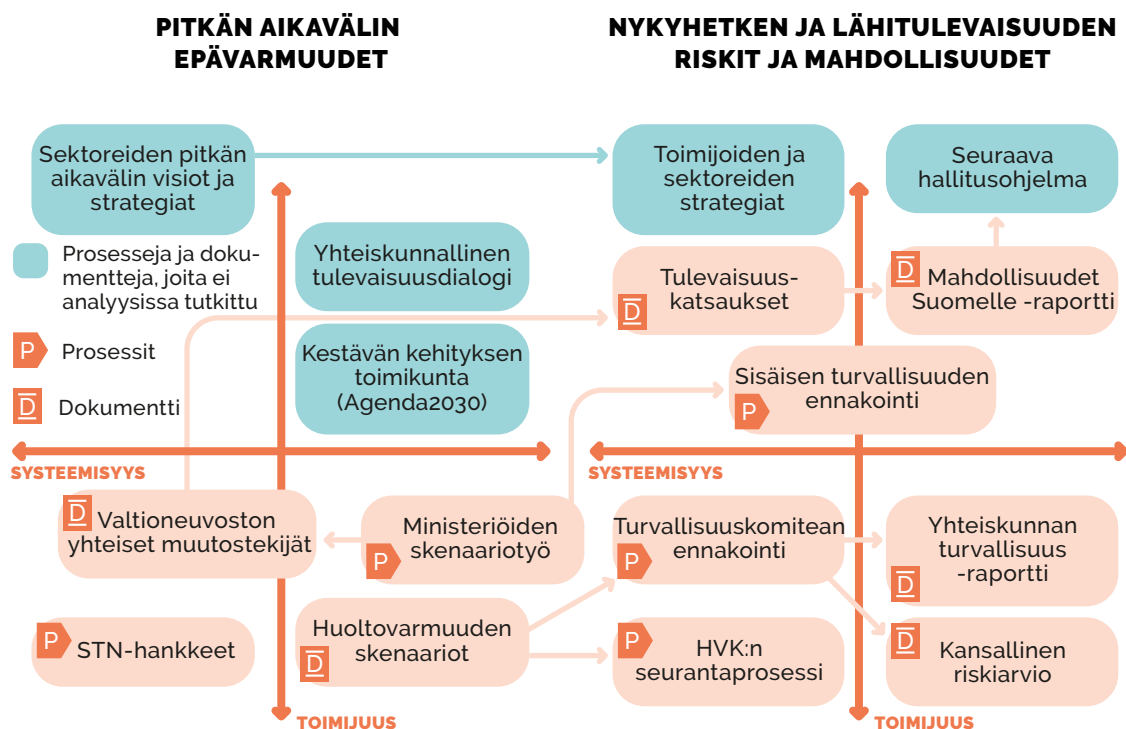
Seuraavat ennakointiprosessit valittiin tarkastelun kohteeksi:

- Yhteiskunnan turvallisuusstrategiaan kytkeytyvä kokonaisturvallisuuden ennakointityö,
- Huoltovarmuuden skenaariot,
- Valtioneuvoston yhteiset muutostekijät ja
- eri ministeriöiden tulevaisuuskatsaukset (VNK, MMM, SM, YM, PLM)

Ennakoinnin erilaiset tavat

Selvitys toi esiin, että Suomen nykyisessä kokonaisturvallisuuden ennakointijärjestelmässä on monia vahvuuksia. Toimijat jakavat käsityksen ennakoinnin ja poikkihallinnollisuuden tärkeydestä. Lisäksi ennakoinnin rakenteet ovat Suomessa hyvin kehittyneitä ja järjestelmästä löytyy monipuolisesti erilaisia ennakoinnin tapoja.

Alla olevassa kuvassa kokonaisturvallisuuden ennakointiprosessit on sijoitettu kartalle sen perusteella, miten niissä on huomioitu aikajänne, systeemisyys ja ennakoijan oma toimijuus.

Kuva 1. Kokonaisturvallisuuden ennakointiprosessit ja ennakoinnin tavat

Havaintamme myös useita ennakointityön kehittämiskohteita, jotka liittyvät erityisesti ennakointiprosessien toteuttamiseen, ennakoinnin organisointiin sekä ennakoinnin kytkemiseen pitkän aikavälin suunnitteluun. Ennakointityössä suurimpana haasteena on näkökulmien kapeus: ennakoinnissa keskitytään tiedossa oleviin trendeihin, rajataan tarkastelu Suomeen sekä korostetaan varautumista tukevaa ennakointia aktiivisen tulevaisuuden vaikuttamisen sijaan.

Ennakointiin liittyviä suosituksia

Suositamme seuraavia toimenpiteitä ennakointityön kehittämiseksi ja näkökulmien avartamiseksi. Suositukset esitetään yksityiskohtaisemmin Kokonaisturvallisuuden ennakoinnin kehittäminen Suomessa -selvityksessä ja ne pohjaavat yhteiskehittämiseen sidosryhmien kanssa.

1. ENNAKOINTIPROSESSIEN TOTEUTUS – MITEN ENNAKOINTIA TEHDÄÄN?

Kohdistetaan huomio shokkeihin ja epäjatkuvuuksiin.

Varsinkin pitkän aikavälin ennakointi usein keskittyy trendimäisiin kehityskulkuihin. Nousevat ilmiöt, shokit ja muut epäjatkuvuudet tulee ottaa paremmin huomioon ennakointityössä.

Kasvatetaan tulevaisuuslukutaitoa.

Ennakointia tekevien tulee tunnistaa ennakoinnin eri tavat ja niiden laatuksia. Pitkän aikavälin ja hyvin epävarmojen ilmiöiden ennakoinnissa on tärkeää moninäkökulmainen dialogi, taustaoletusten kyseenalaistaminen sekä rohkeus tuoda esiin poikkeavia ajatuksia. Lähi-tulevaisuuden riskien ja mahdollisuuksien ennakoinnissa puolestaan tärkeää on laadukas ennakointitieto ja enna-

kointimenetelmien täsmällinen käyttö. Ennakointia tekevien on siis tunnistettava oma roolinsa ennakointijärjestelmässä, arvioitava ennakointityötään ja harkittava, millaiset uudet ennakoinnin tavat voisivat olla tässä roolissa hyödyksi.

Vahvistetaan ennakoinnin kansainvälistä ulottuvuutta.

Suomen ja kokonaisturvallisuuden ilmiöiden kansainvälinen kytkeytyneisyys tulee ottaa paremmin huomioon, sillä suurimmat turvallisuushaasteet ylittävät Suomen rajat. Ensinnäkin monien ilmiöiden globaali luonne tulee huomioida vahvemmin ennakoinnissa. Toisaalta on kehitettävä Suomen kykyä vaikuttaa proaktiivisesti kansainvälisiin linjauksiin, ja ennakoinnin kytkeytymistä esimerkiksi EU-vaikuttamiseen.

2. ENNAKOINNIN ORGANISOINTI – KETKÄ ENNAKOINTIA TEKEVÄT?

Kehitetään tiedon jakamista ja toimijoiden yhteistyötä.

Tarvitsemme enemmän yhteistyötä ennakointiprosessien välillä ja kykyä hyödyntää toisen ennakointiprosessin tuloksia. Erityishuomiota vaatii rajapinta riskejä kartoittavan kokonaisturvallisuuden ennakoinnin ja tulevaisuuden vaikuttamisen pyrkivän ennakointityön välillä. Vuoropuhelua näiden eri näkökulmien välillä tulisi edistää ja ne tulisi nähdä osana samaa ennakointijärjestelmää. Järjestelmässä tarvitaan myös monipuolista dialogia tavoiteltavista tulevaisuusvisioista. Yhteiset verkkoalustat ja ohjel-

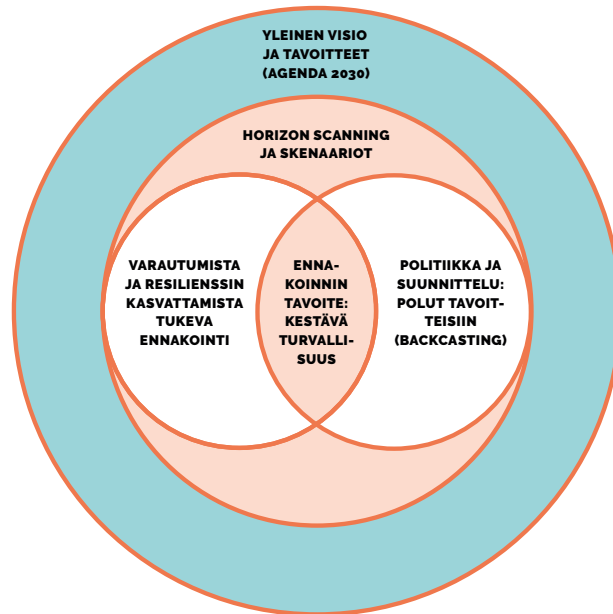
mistot voivat auttaa ennakointiyhteistyön kehittämisessä. Työkalujen tulee tehdä ennakoinnin tapojen moninaisuus näkyväksi ja sisältää tulevaisuusnäkemysten lisäksi ”tulevaisuusmetatietoa” esimerkiksi tiedon käyttötarkoituksista ja taustaolettamuksista. Luonne tulee huomioida vahvemmin ennakoinnissa. Toisaalta on kehitettävä Suomen kykyä vaikuttaa proaktiivisesti kansainvälisiin linjauksiin, ja ennakoinnin kytkeytymistä esimerkiksi EU-vaikuttamiseen.

3. ENNAKOINNIN HYÖDYNTÄMINEN SUUNNITTELUSSA JA POLITIIKASSA – MIKSI ENNAKOINTIA TEHDÄÄN?

Luodaan kestävä turvallisuu den ennakointimalli.

• Kestävän turvallisuu den ennakoinnissa on kaksi tärkeää puolta: yhtäältä varautuminen sekä toisaalta turvallisuu den edellytysten luominen. Winland-tutkijat ehdottavatkin ratkaisuksi kestävä turvallisuu den ennakointimallia, jossa erilaiset ennakoinnin tavat on sijoitettu hierarkiaan. Ylätasolla hahmotetaan suuria globaaleja muutostekijöitä kestävä turvallisuu den näkökulmasta huomioiden myös

tulevaisuuteen vaikuttamisen näkökulma. Tämän kehyyksen sisällä tehdään rajatumpaa ja kohdennetumpaa ennakointia huomioiden laajasti trendit ja mahdolliset shokit. Valtioneuvoston kanslia on luonteva prosessin omistaja ja koordinoiva toimija, koska turvallisuu den ennakointi on tärkeä kytkeä kansallisen ennakoinnin yhteiseen toimintatapaan. Tärkeää on kuitenkin myös verkostomaisuus ja usean toimijan yhteistoiminta.

Kuva 2. Kestävän turvallisuu den ennakointimalli

Monipuolinen tulevaisuusdialogi vie kohti kestävä turvallisuu den

Kokonaisturvallisuu den ennakointi on osa laajempaa keskustelua tulevaisuudesta ja turvallisuu den. Yhteiskunnallisessa keskustelussa käydään jatkuvaa neuvottelua uskottavista ja toivottavista tulevaisuuskuvista. Hallinto ja viranomaiset ja eivät voi hallita tätä keskustelua, mutta

he voivat tuoda siihen oman hyvin perustellun panoksensa. Monipuolinen tulevaisuusdialogi tukee yhteiskunnan resilienssin kasvattamista ja kestävä turvallisuu den rakentamista.

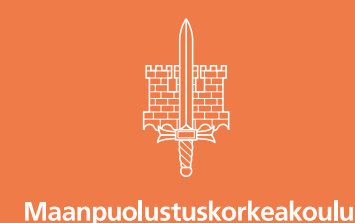
OTA YHTEYTTÄ

Winlandin osahankkeen johtaja **Burkhard Auffermann**
burkhard.auffermann@utu.fi

Winlandin konsortiojohtaja **Marko Keskinen**
marko.keskinen@aalto.fi

WINLAND-HANKE

Strategisen tutkimuksen neuvoston rahoittamassa Winland-hankkeessa tutkimme kokonaisturvallisuu den yhdessä sidosryhmiemme kanssa erityisesti energia-, ruoka- ja vesiturvallisuu den sekä niihin kytkeytyvän päätöksenteon näkökulmasta. Tärkeimpiä menetelmiämme ovat monitieteinen ja tieteidenvälinen tutkimus, skenaariot sekä tutkijoiden ja sidosryhmien tutkimuksellinen yhteistyö eli yhteiskehittäminen.

HANKKEEN MAHDOLLISTAA:

